

рата отивать да искать отъ далечныты страны, прѣзъ опасны пжтуванія, които щяха принасятъ недостижны добывкы, ако търгуваніето не ставаше върху голѣмы количества, произведенія, безъ които можаха ся поминать и кога ги нѣмаше, и които не ставать по-късно предметъ отъ първа потребностъ, освѣнь слѣдъ успѣха на общето благоденствіе. Мыризливиты, коприняниты и благодѣхниты нѣчта, златото и среброто, безцѣниты камыци и бисерь-тъ сж първыты стоки, за които Европа е отійшла да търси въ Азія; и, по-сетнѣ, кога тя изнесе отъ Америка шикеря, кахвето, шярениты дърва, быле за вапсилки, быле за столпове, и сжщи памукъ, тя не направи друго освѣнь да задоволствува подправены нужды, да отговори на хитры поревнуванія. То е по-исключеніе, что единъ народъ ище отъ другъ народъ потребнѣтъ хранѣ за свое прѣхранваніе; и, извънь случкыты, что ставать отъ атмосферическыты вліянія, нѣма навѣрно нито единъ, дѣто собственото негово поле да не може го храни добрѣ.

Това задълженіе, за вѣнкашната търговія, да обрѣца голѣмы влогове съдържава едно общинско нарядженіе и особены политическы постѣжки. Тамъ дѣто земята е въ голѣмъ брой рѣцѣ; тамъ дѣто работата е на едно лице; тамъ, съ една рѣчь, дѣто влогъ-тъ е твърдѣ распрѣдленъ, вѣнкашната търговія трѣба да бжде малко развита. Демократическы основанія не щѣтъ закжснѣять да ся измѣнятъ, ако вѣнкашната търговія ся нарядждаше, нека бжде и посрѣдствомъ сдружаваніето: исторіята на Тиръ, на Картагена, и, по-сетнѣ оназь на италіанскыты республики доказватъ что, кога чуждата търговія не е въ рѣцѣ на сжщата Царщина или на нѣкои купове съ привилегія гражданци, тогасъ я обрѣца една аристократія.

Взаимното вліяніе что иматъ една върху друга вѣнкашната търговія и политическата държава е едно голѣмо дѣло отъ кѣмъ икономіята. Врядомъ, дѣто чуждата търговія и търговіята скупомъ сж на почестъ, освѣнь вѣтрѣшната търговія и търговіята на дребно, народъ-тъ быва прѣтиснатъ. Тѣж, вижда нѣкой, въ староврѣмя и въ ныѣшне, у Римлянети и у Французити, на врѣмана, които лыщѣтъ отъ една лъскава свѣтлина, обаче лъжлива, два высокы ума, Цицеронъ и Монтескїе, единый да разгласява неотойнството на търговіята за дребно; другый да въспира всякой видъ търговія на голѣмцити, на които обаче Лудовикъ XIV въсприема да имъ остави да обрѣщатъ морскж търговія и търговія скупомъ.

Лесно е да ся разумѣе, че държавата на монополити и търговската система трѣбваше ся развіять, най-паче съ вѣнкашната търговія, паралелно съ колоніялната държава. За далечныты, опасныты и пълны отъ неизвѣсность прѣдпріятія, хората не можаха направять по-малко както и за онызь, что ставаха изъ вѣтрѣ, посрѣдствомъ леснины съ малко разноскы, подъ непосредствената